

20 i 21 D'ABRIL DE 2016

SALÓ D'ACTES DE LA CIUTAT ADMINISTRATIVA 9 D'OCTUBRE

INTOLERÀNCIA	I JORNADA DE TREBALL SOBRE ELS DELICTES D'ODI A LA COMUNITAT VALENCIANA	SENSIBILITZACIÓ
RACISME		PREVENCIÓ
APOROFÒBIA		DETECCIÓ
LGTBFÒBIA		DENÚNCIA
XENOFÒBIA		ATENCIÓ
GITANOFÒBIA		MEMÒRIA
ANTISEMITISME		COORDINACIÓ
ISLAMOFÒBIA		
DISFÒBIA		

GENERALITAT VALENCIANA

VICEPRESIDÈNCIA I CONSELLERIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES INCLUSIVES

CONCLUSIONS I JORNADA DELICTES D'ODI A LA **COMUNITAT VALENCIANA**

PREÀMBUL

La Direcció General d'Igualtat en la Diversitat té, entre les seues competències, vetllar per l'aplicació del principi d'igualtat de tracte i no discriminació, així com prevenir i contribuir a eliminar els delictes d'odi per motiu d'orientació sexual, identitat sexual i de gènere, racisme, ètnia, cultura, religió, creença, situació de pobresa i diversitat funcional, i també recuperar la memòria històrica de les víctimes.

Els objectius d'aquesta I jornada eren abordar l'estat actual de les conductes d'odi, així com reflexionar i proposar actuacions encaminades a prevenir-les i atendre a les víctimes. Per abordar aquesta qüestió es fixaren set àmbits de treball: el marc legal, la sensibilització, la prevenció, la detecció i la denúncia, l'atenció a les víctimes, la realització dels informes de dades i la memòria de les víctimes, i per acabar, els espais de coordinació entre tots els agents implicats.

Per al desenvolupament d'aquests eixos de debat han participat en les jornades persones, entitats privades i institucions públiques que tenen una vocació directa en l'àmbit del treball per la igualtat de tracte, la no discriminació i l'atenció a les víctimes de delictes d'odi. A continuació es descriuen les conclusions més rellevants de la Jornada, que han estat fruit del debat resultant tant de les intervencions dels i de les ponents com de la participació de les persones assistents.

I. MARC LEGAL

Respecte al marc legal, la situació actual evidencia que hi ha una normativa dispersa i d'altra banda, està la reforma recent del Codi Penal. En aquest moment està per veure quins efectes tenen les modificacions normatives i, d'altra banda, encara falta jurisprudència.

Com a novetat positiva es ressalta la nova Llei de l'Estatut de la Víctima que inclou a les víctimes de delictes d'odi, la qual cosa possibilita un marc legal per atendre-les, però està per determinar com serà la seua aplicació.

Un pas endavant ha estat la creació de les fiscalies especialitzades, però trobem una diferent implicació. Respecte a la formació, encara que hi ha algunes experiències impulsades pel Consell General del Poder Judicial, es conclou que hi ha una necessitat de procurar una formació especialitzada en delictes d'odi en els òrgans judicials, a més a més de la policial.

Com a propostes de futur, s'ha mostrat cert consens en proposar dos eines més per a lluita contra els delictes d'odi: una llei d'igualtat de tracte i no discriminació i una llei contra la violència d'odi. Però hi ha dubtes respecte a la possibilitat d'una legislació autonòmica en aquestes matèries per motius competencials.

II. SENSIBILITZACIÓ

Per part dels representants dels mitjans de comunicació, es posa l'èmfasi en la necessitat d'un tractament informatiu adequat, i es denuncia l'actual banalització dels crims d'odi, que no són de cap manera delictes comuns. Hi ha un decàleg de la Unió de Periodistes, però és un fet evident que no s'està aplicant. És important, per tant, promoure la formació i sensibilització en aquest aspecte, dirigida als mitjans de comunicació, així com la creació d'un consell audiovisual valencià i dels codis deontològics del personal professional que intervé. S'entén que aquests són necessaris per a regular els continguts i que és essencial garantir la seua aplicació.

Son necessàries les campanyes institucionals com a eina d'informació i sensibilització que asseguren les sinèrgies de ser degudament coordinades entre totes les entitats públiques i privades amb competències en la matèria. Així mateix, es considera molt important utilitzar la potencialitat de les xarxes socials per expandir aquests missatges mitjançant les corresponents campanyes de sensibilització. És en realitat una paradoxa, s'han d'utilitzar les xarxes socials per a sensibilitzar contra el discurs i els delictes d'odi precisament perquè, a més de la seua incidència en la difusió i formació d'opinió de les persones que les usen, també són aquestes xarxes les utilitzades per a difondre el discurs d'odi. En aquest apartat, es fa constar la manca de mitjans públics valencians que donen suport i difusió a aquestes campanyes, una oportunitat per a canviar les coses seria la nova RTVV. Les campanyes han ser coordinades en els àmbits estatal, autonòmic i local ja que tenen un efecte i difusió major.

III. PREVENCIÓ

Respecte a les actuacions i programes que tenen com a objectiu detectar i prevenir les conductes i els delictes d'odi, s'estableixen tres àmbits d'actuació.

La Policia Nacional informa de la posada en marxa de la "delegació de participació", que tindrà un paper d'interlocució, a més de conèixer les característiques pròpies dels col·lectius afectats i impulsar la integració. El delegat de participació de València ja ha començat a reunir-se amb algunes entitats. També està en marxa un Protocol d'Actuació per a les Forces i Cossos de Seguretat per als Delictes d'Odi i Conductes que Vulneren les Normes Legals sobre Discriminació, però es constata que falta molta formació per a la seua correcta aplicació.

Per altra banda, es presenten també els programes de formació que s'estan començant a fer a través de l'IVASPE. Existeix un Diploma especial sobre Diversitat Cultural, cursos específics i altres que s'estan preparant. A més, està en procés la creació de la Xarxa PIRAXE. D'altra banda, està el Projecte TAHCLE (de l'OSCE) de la Policia Local de València, que implicarà la formació en delictes d'odi a tota la policia local de la ciutat.

Es conclou en la necessitat de formació de tots els cossos policials, de potenciar el treball intercultural, mitjançant la figura de personal agent d'enllaç, i sobretot, conèixer la societat real i diversa amb el suport i col·laboració de les ONG. També de millorar l'intercanvi d'informació entre les forces de seguretat. També facilitaria la prevenció, alguns canvis en el si de la mateixa policia, com ara exàmens psicotècnics i demés tècniques de detecció, implementats durant els processos de selecció, per tal de prevenir els possibles perfils relacionats amb el racisme i també tractar d'incorporar a aquestos cossos de policia a persones pertanyents a tots els col·lectius de la diversitat. La composició dels cossos de la policia ha de ser tan diversa com la pròpia societat on es treballa.

IV. DETECCIÓ/DENUNCIA

Respecte a determinar els mecanismes actuals per a detectar les conductes de violència d'odi, cal assenyalar en primer lloc, l'existència en l'àmbit educatiu, del Pla Previ: Registre Central d'Incidències Educatives, una pla establert per a registrar les incidències que impliquen violència en l'àmbit escolar.

Al voltant d'aquest programa, es planteja estudiar la possibilitat de crear un Observatori de l'Educació, un grup de treball entre les conselleries amb competències d'igualtat, educació i salut pública, per tal de coordinar les possibles actuacions.

Havent-se constatat el fet que moltes víctimes d'agressions per delictes d'odi, per desconeixement, per por, per estar en shock emocional o qualsevol altre motiu, no indiquen ni denuncien el vertader motiu de l'agressió pel qual han acudit per a ser ateses en els serveis sanitaris d'urgència, cal actuar i determinar els indicadors de la motivació de les agressions i establir els protocols d'actuació des d'aquest primer moment per múltiples raons. En primer lloc per a facilitar l'adequada atenció a la víctima, facilitar la investigació i també perquè, tal i com diuen totes les parts implicades en el tema que ens ocupa, iniciar adequadament la denúncia és definitiu per a que el procés legal arribe a bon terme. En tindre les conclusions del projecte SIVIVO de Madrid, es podria traslladar a València mitjançant un programa pilot que es

podria implantar en l'hospital que es considere més adient de la xarxa pública de centres sanitaris.

Des del treball policial, es posa l'èmfasi en la importància del context on es produeix el delicte i la motivació del mateix, de tal manera que és molt important arreplegar tots els indicadors i testimonis que faciliten després el procés de la denúncia. S'hi insisteix en la importància de la formació policial, inclosa la policia especialitzada.

Es recomana en incorporar el 112 com a servei d'atenció també en aquestos casos.

V. ATENCIÓ A LA VÍCTIMA

Aquest apartat pretén abordar els processos que es desenvolupen per atendre efectivament a la víctima quan un delicte/conducta d'odi es detecta en qualsevol àmbit, escolar, sanitari, social i s'inicia la intervenció, que inclouria tots els aspectes fins i tot l'acompanyament en la denúncia i suport posterior.

Tres són els tipus d'oficina d'atenció a la víctima: el Servei contra la Discriminació Racial i Ètnica, les Oficines d'Atenció a la Víctima del Delicte i les Oficines de Solidaritat del Moviment contra la Intolerància.

El Servei contra la Discriminació Racial i Ètnica, un servei del Consejo para la Eliminación de la Discriminación Racial o Ètnica (d'àmbit estatal) que coordina i gestiona la Fundación Secretariado Gitano. Aquestes oficines són les que atenen la majoria del casos, per la proximitat. S'obri un debat sobre la continuïtat del procés d'atenció a la víctima, ja que aquest servei no té la litigació entre les seues atribucions.

Per part de les OAVD, Oficines d'Atenció a la Víctima del Delicte, que ara amb l'aprovació de l'Estatut de la Víctima, tenen un marc legal d'actuació que dona més competències a les oficines, és un recurs de la pròpia administració, però es constata que apleguen molts pocs casos de delictes d'odi. Hi ha també limitacions degudes als horaris i nombre de oficines.

Aquesta dispersió de serveis no ajuda a les víctimes que moltes vegades no saben on acudir, les entitats són la primera porta de la denúncia, per tant és necessària una major coordinació dels recursos, i, aquesta caldrà contemplar-la en les polítiques públiques.

Es torna a insistir en la importància d'integrar i coordinar-se amb el 112 i oferir la formació als professionals.

VI. MEMÒRIA

L'objectiu d'aquesta àrea es doble: d'una banda, recuperar la memòria històrica de les víctimes dels delictes d'odi; i d'altra, conèixer el nombre real així com el perfil i circumstàncies personals de les víctimes i debatre sobre els mecanismes actuals per a registrar els delictes d'odi.

El primer informe del Ministeri de l'Interior sobre delictes d'odi, es va publicar en 2013. Encara que anteriorment havien publicat treballs previs de recollida de dades, porten poc recorregut. S'acaba de publicar la Memòria del 2015, i efectivament, hi ha moltes coses a millorar en les que s'està treballant: la qualitat de les dades, anàlisi dels processos de depuració d'aquestes, incloent noves categories com la discriminació per raó de gènere o per ideologia, fent tant l'estudi de les víctimes com dels agressors, intentant desagregar més les dades oficials. Per tant està en procés de millora constant.

Per tal de millorar el coneixement de les xifres reals i les seues circumstàncies; a més de millorar la recollida de dades per part del ministeri, caldria fer un treball d'agregació i complementarietat dels informes de les dades que arrepleguen les entitats.

D'altra banda, encara que les estadístiques són importants, cal intentar humanitzar a les víctimes dels delictes d'odi, posar-les cara i millorar el que és el seguiment d'aquests casos, que no es queden en una mera notícia aïllada i puntual apareguda als mitjans de comunicació. Això és el que està fent el projecte crims d'odi: humanitzar a

les víctimes. Hauria d'haver-hi un espai per al seguiment de les víctimes, que podria ser una mena d'observatori.

VII. COORDINACIÓ

Es tracta, d'una banda, de conèixer experiències de coordinació i per l'altra, debatre models i propostes per establir uns mecanismes estables de coordinació que impliquen a les institucions i entitats que es responsabilitzen de la prevenció de les conductes d'odi, la detecció i denúncia dels delictes i l'atenció integral a les víctimes.

En primer lloc, es posa de relleu la complexitat de l'administració. En el tractament dels delictes d'odi, intervé l'administració de l'estat, l'autonòmica i la local i, fins tot, tampoc estan ben delimitades les competències, que estan disperses. També cal constatar la complexitat de les entitats. Hi ha molta diversitat d'actuació i per tant, s'atenen diverses problemàtiques.

Les experiències de coordinació que s'exposen demostren que es milloren els resultats parcials i de conjunt.

Es parla d'integrar tres nivells de coordinació: internacional, institucional i societat civil. És vital treballar la cooperació i coordinació, queda la qüestió damunt la taula sobre qui lidera aquesta cooperació i coordinació, que hauria de ser responsabilitat de l'administració.

CONCLUSIONS GENERALS

En general, es valora positivament l'organització d'aquestes primeres jornades, i també es fan suggeriments sobre posteriors convocatòries, així com la voluntat de donar veu a tots els col·lectius que tenen víctimes i que aporten la seva visió. Es recorda que aquesta primera Jornada no està plantejada per a tractar de les diferents víctimes dels delictes, sinó del conjunt de les actuacions que hi ha en tot el procés, amb independència de l'origen de l'agressió. El propòsit inicial és centrar-se en la part comuna i després en la concreta.

Respecte a la sensibilització i prevenció, es fa notar que totes les actuacions es centren en l'àmbit educatiu, on intervé la policia, les entitats i l'administració. Però, és important no limitar-se a l'àmbit educatiu. Cal obrir noves portes, hi ha altres eines com l'educació no formal, l'àmbit esportiu com a espai de socialització de la gent més jove; els diferents mitjans de comunicació influeixen en el models de comportament, i també a través de les xarxes socials.

Esta primera jornada és important perquè obri la senda per començar a preparar el primer Pla Valencià d'Igualtat de Tracte i no Discriminació, contra la Xenofòbia, el Racisme i la Intolerància.

Una vegada ja exposades les conclusions, les intervencions es centren en aportar la perspectiva de les diferents entitats, donar-li veu a totes per a destacar la diversitat i les especificitats de les víctimes de cada col·lectiu. Així com proposar més coordinació en les actuacions entre les entitats i les institucions en cadascun dels àmbits d'actuació.

També s'obri un debat al voltant de com es generen les conductes d'odi, tant en l'existència de grups i organitzacions que fomenten el discurs d'odi, com el desenvolupament inicial d'aquestes conductes en l'àmbit escolar, també el paper de les famílies i com es transmeten les actituds d'intolerància.